

**2^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**

«Μαθητές σε ρόλο Διπλωμάτη»

Οδηγός Μελέτης

**Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού
«Το Δικαίωμα Ελευθερίας Έκφρασης Της Γνώμης του
Παιδιού»**

Πρόεδρος: Καραμουσαλίδου Αικατερίνη

Αντιπρόεδρος: Μαλτέζος Βασίλειος

Πίνακας Περιεχομένων

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου	3
2. Ιστορική Επισκόπηση: ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών και η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού	4
3. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του παιδιού με θέμα «Το Δικαίωμα ελευθερίας έκφρασης της γνώμης του παιδιού», ο ρόλος και οι αρμοδιότητές της.....	4
4. Το Άρθρο 12 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.....	5
5. Νομική ανάλυση και επεξήγηση του Άρθρου 12 με τη βοήθεια του Γενικού Σχολίου της Επιτροπής.....	6
6. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες.....	11
7. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη.....	12
8. Ηλεκτρονικές Πηγές.....	12
9. Βιβλιογραφία	13

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου

Αγαπητοί συμμετέχοντες ,

Σας καλωσορίζουμε με θέρμη στην 2^η Μαθητική Προσομοίωση : “Μαθητής σε Ρόλο Διπλωμάτη” και συγκεκριμένα στην Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού. Βασικό εγχείρημα της Επιτροπής αποτελεί η συνδιαλλαγή απόψεων πάνω στο σημαίνον ζήτημα σχετικά με "Το δικαίωμα ελευθερίας έκφρασης της γνώμης του παιδιού".

Ελπίζουμε η εν λόγω μαθητική προσομοίωση να αποτελέσει μια πρωτόγνωρη για τα μαθητικά σας χρόνια εμπειρία, καθώς και να σταθεί ως κινητήριο μοχλός προκειμένου να ασχοληθείτε με ενάργεια με τα δικαιώματα του παιδιού. Με βάση τον παραπάνω στόχο δημιουργήσαμε τον Οδηγό Μελέτης, με απώτερο σκοπό να σταθεί επικουρικό στην μελέτη σας. Έτσι μέσα από τον οδηγό μελέτης θα εντοπίσετε τις κατευθυντήριες γραμμές προκειμένου να κατατοπίσετε την προσωπική σας έρευνα και αναζήτηση.

Φέρουμε μεγάλες προσδοκίες για την παρουσία σας και είμαστε εκ των προτέρων σίγουροι, ότι θα σταθείτε στο ύψος των περιστάσεων. Να θυμάστε, ότι τα σημαντικότερα όπλα ενός διπλωμάτη είναι η προετοιμασία του και η παρουσία του, αποβάλλετε λοιπόν το άγχος γεμίστε τα διπλωματικά σας “όπλα” με γνώση, χαμόγελο και ευρηματικότητα. Ανυπομονούμε να σας συναντήσουμε και να σας βοηθήσουμε όπου μας χρειαστείτε.

Με εκτίμηση,

Καραμουσαλίδου Αικατερίνη, Πρόεδρος

Μαλτέζος Βασίλειος, Αντιπρόεδρος

2. Ιστορική Επισκόπηση: ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών και η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα), στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μελών . Σήμερα αριθμεί 193 κράτη μέλη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο άρθρο 1 του Χάρτη , με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την *«ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας»*.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υιοθετήθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989. Αποτελείται από 54 Άρθρα και υπενθυμίζει τις βασικές αρχές των Ηνωμένων Εθνών και τις, σχετικές με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Συνθήκες και Διακηρύξεις, ενώ παράλληλα τονίζει την εκ φύσεως αδυναμία των παιδιών να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους, με σκοπό να βρεθούν αποτελεσματικοί τρόποι προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών. Γίνεται μέσα από αυτήν κατανοητό πως, μολονότι τα παιδιά στερούνται την πλήρη αυτονομία των ενηλίκων, αποτελούν ωστόσο φορείς δικαιωμάτων, και πρέπει να γίνονται σεβαστές οι απόψεις τους προκειμένου να προστατεύονται τα θεμελιώδη δικαιώματά τους στη διεθνή κοινότητα.

3. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του παιδιού με θέμα «Το Δικαίωμα ελευθερίας έκφρασης της γνώμης του παιδιού», ο ρόλος και οι αρμοδιότητές της

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υιοθετήθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989. Έως σήμερα έχει επικυρωθεί από 193 χώρες . Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) είναι ο οργανισμός του Ο.Η.Ε. που είναι υπεύθυνος για την εξασφάλιση ότι τα παιδιά θα μπορούν να απολαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και να ζουν με αξιοπρέπεια, σεβασμό και ισότητα. Πρόκειται για σώμα ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων που παρακολουθούν την εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (η επιτροπή ιδρύεται βάσει των άρθρων 43, 44 και 45) και των Προαιρετικών Πρωτοκόλλων της.

Η Επιτροπή έχει στόχο να καθοδηγήσει τα συμβαλλόμενα κράτη ώστε να κατανοήσουν τις διατάξεις της Σύμβασης σχετικά με το αναφαίρετο Δικαίωμα των παιδιών να εκφέρουν την γνώμη τους.

4. Το Άρθρο 12 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Το άρθρο 12 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού προβλέπει τα εξής:

- 1) *Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να διασφαλίζουν στο παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει τις δικές του απόψεις το δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του σε όλα τα θέματα που το αφορούν, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία και την ωριμότητά του.*
- 2) *Για το σκοπό αυτό παρέχεται ειδικότερα στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης σε οποιαδήποτε δικαστική και διοικητική διαδικασία που αφορά το παιδί, είτε άμεσα είτε μέσω αντιπροσώπου ή αντίστοιχου φορέα, κατά τρόπο σύμφωνο με τους διαδικαστικούς κανόνες του εθνικού δικαίου.*

Το άρθρο 12 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού αποτελεί μια μοναδική διάταξη της Συνθήκης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, καθώς αντιμετωπίζει το νομικό και κοινωνικό καθεστώς των παιδιών, τα οποία, αφενός, στερούνται την πλήρη αυτονομία των ενηλίκων αλλά, αφετέρου, αποτελούν υποκείμενα δικαιωμάτων. Η παράγραφος 1 διασφαλίζει σε κάθε παιδί που μπορεί να διαμορφώσει τις απόψεις του το δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα αυτές τις απόψεις σε όλα τα θέματα που το αφορούν, ενώ οι απόψεις του παιδιού λαμβάνουν το δέον βάρος ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα. Η παράγραφος 2 ορίζει, ειδικότερα, ότι το παιδί έχει το δικαίωμα ακρόασης σε οποιαδήποτε δικαστική ή διοικητική διαδικασία που τον αφορά. Είναι γεγονός πως το δικαίωμα όλων των παιδιών να ακουστούν και να ληφθούν σοβαρά υπόψη αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις αξίες της Σύμβασης. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΕΤΠ) εντόπισε το άρθρο 12 ως μία από τις τέσσερις γενικές αρχές της Σύμβασης, ενώ οι άλλες είναι το δικαίωμα της μη διάκρισης, του δικαιώματος στη ζωή και της ανάπτυξης και της αρχικής το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, το οποίο υπογραμμίζει το γεγονός ότι το άρθρο αυτό καθιερώνει όχι μόνο το δικαίωμα αυτό καθεαυτό, αλλά πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή όλων των άλλων δικαιωμάτων.

Το 2006, η Επιτροπή διεξήγαγε μια γενική συζήτηση σχετικά με το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού προκειμένου να διερευνηθεί το νόημα και η σημασία του άρθρου 12, οι σύνδεσμοι του με άλλα άρθρα και τα κενά, οι ορθές πρακτικές και τα θέματα προτεραιότητας πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να προωθηθεί η εκμετάλλευση αυτού του δικαιώματος. Η παρούσα γενική παρατήρηση προκύπτει από την ανταλλαγή απόψεων που έγινε εκείνη την ημέρα, καθώς και από τη συσσωρευμένη εμπειρία της επιτροπής στην αναθεώρηση των εκθέσεων των συμβαλλομένων μερών. Η παρούσα γενική παρατήρηση θα παρουσιάσει αρχικά μια νομική ανάλυση των δύο παραγράφων του άρθρου 12 και στη συνέχεια θα εξηγήσει τις απαιτήσεις για πλήρη υλοποίηση αυτού του δικαιώματος.

5. Νομική ανάλυση και επεξήγηση του Άρθρου 12 με τη βοήθεια του Γενικού Σχολίου της Επιτροπής

Το άρθρο 12 της Σύμβασης θεσπίζει το δικαίωμα κάθε παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του σε όλα τα θέματα που το επηρεάζουν και το μεταγενέστερο δικαίωμα να δοθεί η δέουσα σημασία σε αυτές τις απόψεις, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού. Το δικαίωμα αυτό επιβάλλει μια σαφή νομική υποχρέωση στα συμβαλλόμενα κράτη να αναγνωρίσουν αυτό το δικαίωμα και να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του ακούγοντας τις απόψεις του παιδιού. Η υποχρέωση αυτή απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη, όσον αφορά το ιδιαίτερο δικαστικό τους σύστημα, να εγγυηθούν άμεσα αυτό το δικαίωμα ή να υιοθετήσουν ή να αναθεωρήσουν νόμους έτσι ώστε το δικαίωμα αυτό να μπορεί να απολαμβάνει πλήρως το παιδί, το οποίο ωστόσο, έχει και το δικαίωμα αν το επιθυμεί να μην ασκήσει αυτό το δικαίωμα. Η έκφραση των απόψεων αποτελεί επιλογή για το παιδί, όχι υποχρέωση. Τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι το παιδί λαμβάνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και συμβουλές για να λάβει απόφαση υπέρ των καλύτερων συμφερόντων του.

Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 12, παράγραφος 1, προβλέπει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να «εξασφαλίζουν» το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του. "Εξασφαλίζουν" είναι ένας νομικός όρος ιδιαίτερης δύναμης, ο οποίος δεν αφήνει περιθώρια για διακριτική ευχέρεια των κρατικών κομμάτων. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη έχουν την αυστηρή υποχρέωση να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την πλήρη εφαρμογή αυτού του δικαιώματος για όλα τα παιδιά. Η υποχρέωση αυτή περιλαμβάνει δύο στοιχεία, προκειμένου να διασφαλιστεί η ύπαρξη μηχανισμών για την αναζήτηση των απόψεων του παιδιού σε όλα τα θέματα που τον επηρεάζουν και να δοθεί η δέουσα βαρύτητα σε αυτές τις απόψεις.

i. "Ικανότητα να σχηματίζει τις δικές του απόψεις"

Τα συμβαλλόμενα κράτη διασφαλίζουν το δικαίωμα ακρόασης σε κάθε παιδί "ικανό να διαμορφώσει τις δικές του απόψεις". Αυτή η φράση δεν πρέπει να θεωρείται ως περιορισμός, αλλά ως υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών να εκτιμούν την ικανότητα του παιδιού να διαμορφώνει αυτόνομη γνώμη στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να ξεκινήσουν με την υπόθεση ότι ένα παιδί δεν είναι σε θέση να εκφράσει τις απόψεις του. Αντίθετα, τα κράτη μέλη πρέπει να υποθέσουν ότι ένα παιδί έχει την ικανότητα να σχηματίζει τις δικές του απόψεις και να αναγνωρίζει ότι έχει το δικαίωμα να τα εκφράζει. Δεν εξαρτάται από το παιδί να αποδείξει την ικανότητά του. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι το άρθρο 12 δεν επιβάλλει όριο ηλικίας στο δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του και αποθαρρύνει τα συμβαλλόμενα κράτη να θεσπίσουν όρια ηλικίας, είτε νομικά είτε πρακτικά, τα οποία θα περιόριζαν το δικαίωμα του παιδιού να ακουστεί σε όλες τα θέματα που επηρεάζουν την ίδια ή αυτή.

Μάλιστα, δεν είναι απαραίτητο το παιδί να έχει πλήρη γνώση όλων των πτυχών του θέματος που το επηρεάζουν, αλλά να έχει επαρκή κατανόηση για να είναι σε θέση να διαμορφώσει κατάλληλα τις δικές του απόψεις για το θέμα. Ιδιαίτερα, τα συμβαλλόμενα κράτη είναι επίσης υποχρεωμένα να διασφαλίσουν την εφαρμογή αυτού του δικαιώματος για τα παιδιά που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ακρόαση των απόψεών τους. Για παράδειγμα, τα παιδιά με αναπηρίες θα πρέπει να είναι εξοπλισμένα και να έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν κάθε τρόπο επικοινωνίας που είναι απαραίτητος για να διευκολύνουν την έκφραση των απόψεών τους. Πρέπει επίσης να καταβληθούν προσπάθειες για την αναγνώριση του δικαιώματος έκφρασης των απόψεων των μειονοτήτων, των ιθαγενών και των παιδιών μεταναστών και άλλων παιδιών που δεν μιλούν την πλειοψηφία των γλωσσών. Τέλος, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να γνωρίζουν τις ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες μιας ασυνείδητης πρακτικής αυτού του δικαιώματος, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις που αφορούν πολύ μικρά παιδιά ή σε περιπτώσεις όπου το παιδί έχει πέσει θύμα ποινικού αδικήματος, σεξουαλικής κακοποίησης, βίας ή άλλων μορφών κακομεταχείρισης. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι το δικαίωμα ακρόασης ασκείται εξασφαλίζοντας πλήρη προστασία του παιδιού.

ii. "Το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης αυτών των απόψεων"

Το παιδί έχει το δικαίωμα "να εκφράζει ελεύθερα αυτές τις απόψεις". "Ελεύθερα" σημαίνει ότι το παιδί μπορεί να εκφράσει τις απόψεις του χωρίς πίεση και μπορεί να επιλέξει αν θέλει ή όχι να ασκήσει το δικαίωμά του να ακουστεί. "Ελεύθερα" σημαίνει επίσης ότι το παιδί δεν πρέπει να χειρίζεται ή να υπόκειται σε αδικαιολόγητη επιρροή ή πίεση. Το «ελεύθερο» σχετίζεται περαιτέρω με την «δική του» προοπτική του παιδιού: το παιδί έχει το δικαίωμα να εκφράζει τις δικές του απόψεις και όχι τις απόψεις των άλλων. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να εξασφαλίζουν τις προϋποθέσεις για την έκφραση απόψεων που αφορούν την ατομική και κοινωνική κατάσταση του παιδιού και ένα περιβάλλον στο οποίο το παιδί αισθάνεται σεβαστό και ασφαλές όταν εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι ένα παιδί δεν πρέπει να λαμβάνει συνεντεύξεις περισσότερο συχνά από ό, τι είναι αναγκαίο, ιδίως όταν διερευνώνται επιβλαβή γεγονότα. Η «ακρόαση» ενός παιδιού είναι μια δύσκολη διαδικασία που μπορεί να έχει τραυματικές επιπτώσεις στο παιδί.

Η πραγματοποίηση του δικαιώματος του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του απαιτεί να ενημερώνεται το παιδί για τα θέματα, τις επιλογές και τις πιθανές αποφάσεις που πρέπει να λαμβάνονται, καθώς και τις συνέπειές τους από τους υπεύθυνους για την ακρόαση του παιδιού και από το παιδί γονείς ή κηδεμόνα. Το παιδί πρέπει επίσης να ενημερώνεται σχετικά με τους όρους υπό τους οποίους θα κληθεί να εκφράσει τις απόψεις του. Αυτό το δικαίωμα στην πληροφόρηση είναι ουσιώδες, διότι αποτελεί προϋπόθεση για τις σαφείς αποφάσεις του παιδιού.

iii. "Σε όλα τα θέματα που αφορούν το παιδί"

Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να βεβαιωθούν ότι το παιδί είναι σε θέση να εκφράσει τις απόψεις του "σε όλα τα θέματα που το επηρεάζουν". Αυτό αντιπροσωπεύει ένα δεύτερο χαρακτηριστικό αυτού του δικαιώματος: το παιδί πρέπει

να ακουστεί, μόνο αν το υπό συζήτηση θέμα επηρεάζει το παιδί. Αυτή η βασική προϋπόθεση πρέπει να γίνει σεβαστή και να κατανοηθεί ευρέως. Η ομάδα εργασίας ανοικτού τύπου που συγκροτήθηκε από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία συνέταξε το κείμενο της Συνέλευσης, απέρριψε μια πρόταση για τον προσδιορισμό αυτών των θεμάτων με έναν κατάλογο που περιορίζει την εξέταση των απόψεων ενός παιδιού ή παιδιού. Αντιθέτως, αποφασίστηκε ότι το δικαίωμα του παιδιού να ακουστεί πρέπει να αναφέρεται σε "όλα τα θέματα που αφορούν το παιδί". Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι τα παιδιά συχνά στερούνται του δικαιώματος ακρόασης, μολονότι είναι προφανές ότι το υπό εξέταση θέμα τις επηρεάζει και ότι είναι σε θέση να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με το θέμα αυτό. Παρότι η ΕΟΚΕ υποστηρίζει έναν ευρύ ορισμό των "θεμάτων", ο οποίος καλύπτει και ζητήματα που δεν αναφέρονται ρητά στη Σύμβαση, αναγνωρίζει τη ρήτρα «επηρεάζοντας το παιδί», η οποία προστέθηκε για να διευκρινιστεί ότι δεν είχε προβλεφθεί γενική πολιτική εντολή. Ωστόσο, η πρακτική, συμπεριλαμβανομένης της Παγκόσμιας Διάσκεψης Κορυφής για τα Παιδιά, καταδεικνύει ότι μια ευρεία ερμηνεία των θεμάτων που αφορούν το παιδί και τα παιδιά βοηθά να συμπεριληφθούν τα παιδιά στις κοινωνικές διαδικασίες της κοινότητας και της κοινωνίας τους. Έτσι, τα κράτη μέλη πρέπει να ακούν προσεκτικά τις απόψεις των παιδιών όπου η προοπτική τους μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα των λύσεων.

iv. "Η λήψη του δέοντος βάρους σύμφωνα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού"

Οι απόψεις του παιδιού πρέπει να «λαμβάνουν υπόψη την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού». Αυτή η ρήτρα αναφέρεται στην ικανότητα του παιδιού, η οποία πρέπει να αξιολογηθεί για να δοθεί η δέουσα βαρύτητα στις απόψεις του ή να γνωστοποιηθεί στο παιδί ο τρόπος με τον οποίο αυτές οι απόψεις έχουν επηρεάσει το αποτέλεσμα της διαδικασίας. Το άρθρο 12 ορίζει ότι η απλή ακρόαση του παιδιού είναι ανεπαρκής, οι απόψεις του παιδιού πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη όταν το παιδί είναι ικανό να σχηματίσει τις δικές του απόψεις.

Το άρθρο 12, απαιτώντας τη δέουσα βαρύτητα ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα, καθιστά σαφές ότι η ηλικία από μόνη της δεν μπορεί να καθορίσει τη σημασία των απόψεων ενός παιδιού. Τα επίπεδα κατανόησης των παιδιών δεν είναι ομοιόμορφα συνδεδεμένα με τη βιολογική ηλικία τους. Οι έρευνες έχουν δείξει ότι οι πληροφορίες, η εμπειρία, το περιβάλλον, οι κοινωνικές και πολιτιστικές προσδοκίες και τα επίπεδα υποστήριξης συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να διαμορφώσει μια άποψη. Για το λόγο αυτό, οι απόψεις του παιδιού πρέπει να αξιολογούνται με εξέταση κατά περίπτωση.

Η ωριμότητα αναφέρεται στην ικανότητα κατανόησης και εκτίμησης των επιπτώσεων ενός συγκεκριμένου θέματος και συνεπώς πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τον προσδιορισμό της ατομικής ικανότητας ενός παιδιού. Η ωριμότητα, που είναι δύσκολο να καθορισθεί, στο πλαίσιο του άρθρου 12, είναι η ικανότητα ενός παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του σχετικά με τα ζητήματα με λογικό και ανεξάρτητο τρόπο. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ο αντίκτυπος του θέματος στο παιδί. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αντίκτυπος του αποτελέσματος στη ζωή του παιδιού, τόσο πιο κατάλληλη είναι η κατάλληλη αξιολόγηση της ωριμότητας του παιδιού.

Ακόμη, όσον αφορά την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, οφείλεται να παρέχονται ευκαιρίες ακρόασης σε κάθε δικαστική και διοικητική αρχή που αφορά το παιδί. Το δικαίωμα αυτό αφορά όλες τις σχετικές δικαστικές διαδικασίες (όπως για παράδειγμα παιδιά-θύματα σεξουαλικής κακοποίησης). Το δικαίωμα ακρόασης ισχύει τόσο για διαδικασίες που κινεί το ίδιο το παιδί (π.χ. σχολικός εκφοβισμός) όσο και για διαδικασίες που έχουν κινηθεί από άτομα σε στενή σχέση με το παιδί (π.χ. θετοί γονείς). Τα κράτη ενθαρρύνονται ως προς την θέσπιση νομοθετικών μέτρων , τα οποία απαιτούν την λήψη αποφάσεων από δικαστικές και διοικητικές αρχές, με σκοπό τον αφοουγκρασμό των απόψεων του παιδιού.

Επιπροσθέτως, το στοιχείο στο οποίο πρέπει να δοθεί σημαίνουσα προσοχή είναι το περιβάλλον ακρόασης. Το περιβάλλον είναι αναγκαίο να είναι προσιτό και οικείο ως προς το παιδί, καθώς και να χαρακτηρίζεται από εχεμύθεια.

Η εκπροσώπηση του παιδιού μπορεί να είναι είτε άμεση, απευθείας από το ίδιο το παιδί, είτε έμμεση δια μέσω αντιπροσώπων. Στην δεύτερη περίπτωση οι εκπρόσωποι των παιδιών οφείλουν να κατέχουν επαρκή γνώση των διαφόρων πτυχών της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, καθώς και εμπειρία στην εργασία με παιδιά. Δεν ενδείκνυται να υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των εκπροσώπων και των παιδιών (π.χ. αν ο εκπρόσωπος είναι ο γονιός και το παιδί του εκφράζει μια θέση πολέμια προς αυτόν). Είναι κατά βάση προτιμότερο η διαδικασία εκπροσώπησης να είναι συμβατή με τους κανόνες εθνικού δικαίου. Τα κράτη-μέρη ενθαρρύνονται να συμμορφώνονται με τους κανόνες της δίκαιης διαδικασίας, όπως αυτή έχει καθιερωθεί από τη διεθνή κοινότητα. Επίσης ο εκπρόσωπος του παιδιού οφείλει να προετοιμάσει επαρκώς το παιδί, τόσο χορηγώντας του τις απαραίτητες πληροφορίες για την αυτοπροστασία του, όσο και παρέχοντάς του εξηγήσεις για το χρονικό και τοπικό πλαίσιο διεξαγωγής της δίκης.

Η εφαρμογή των δύο παραγράφων του άρθρου 12 απαιτεί να ληφθούν μέτρα για την αποτελεσματική υλοποίηση του δικαιώματος του παιδιού να ακουστεί όταν ένα θέμα επηρεάζει ένα παιδί ή όταν το παιδί καλείται να εκφράσει τις απόψεις του σε μια επίσημη καθώς και σε άλλες ρυθμίσεις. Οι απαιτήσεις αυτές πρέπει να εφαρμόζονται κατά τρόπο που να είναι κατάλληλος για το δεδομένο πλαίσιο. Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού επιβάλλει στα συμβαλλόμενα κράτη την υποχρέωση να επανεξετάζουν ή να τροποποιούν τη νομοθεσία τους προκειμένου να εισαγάγουν μηχανισμούς που παρέχουν στα παιδιά πρόσβαση στις κατάλληλες πληροφορίες, επαρκή υποστήριξη, αν χρειαστεί, ανατροφοδότηση σχετικά με τη βαρύτητα των απόψεών τους, για καταγγελίες, ένδικα μέσα ή ένδικα μέσα.

Σε ποινικές διαδικασίες, το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του σχετικά με όλα τα θέματα που αφορούν το παιδί πρέπει να τηρείται πλήρως και να εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας δικαιοσύνης ανηλίκων. Το δικαίωμα αυτό πρέπει να τηρείται πλήρως σε όλα τα στάδια της δικαστικής διαδικασίας, από το στάδιο της προδικαστικής διαδικασίας, όταν το παιδί έχει το δικαίωμα να παραμείνει σιωπηλός, στο δικαίωμα ακρόασης από την αστυνομία, τον

εισαγγελέα και τον ανακριτή. Δυστυχώς, η εμπειρία της επιτροπής είναι ότι το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού δεν λαμβάνεται πάντα υπόψη από τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα συμβαλλόμενα κράτη να διασφαλίσουν, μέσω νομοθετικών, κανονιστικών και πολιτικών οδηγιών, ότι ζητούνται και εξετάζονται οι απόψεις του παιδιού. Τέλος, το δικαστήριο και άλλες ακροάσεις παιδιού που έρχονται σε σύγκρουση με το νόμο πρέπει να διεξάγονται υπό κλειστές πόρτες. Εξαιρέσεις από τον κανόνα αυτό πρέπει να είναι πολύ περιορισμένες, να περιγράφονται σαφώς στην εθνική νομοθεσία και να καθοδηγούνται από το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Τα παιδιά όμως, είναι πιο πιθανό να εμπλέκονται σε διοικητικές διαδικασίες απ' ό,τι σε δικαστικές διαδικασίες, διότι οι διοικητικές διαδικασίες είναι λιγότερο τυπικές, πιο ευέλικτες και σχετικά εύκολο να θεσπιστούν μέσω νόμων και κανονισμών. Οι διαδικασίες πρέπει να είναι φιλικές προς τα παιδιά και προσβάσιμες. Συγκεκριμένα παραδείγματα διοικητικών διαδικασιών που αφορούν τα παιδιά περιλαμβάνουν μηχανισμούς για την αντιμετώπιση θεμάτων πειθαρχίας στα σχολεία (π.χ. αναστολές και απελάσεις), άρνηση χορήγησης σχολικών πιστοποιητικών και θέματα επιδόσεων, πειθαρχικά μέτρα και αρνήσεις χορήγησης προνομίων στα κέντρα κράτησης ανηλίκων, από ασυνόδευτα παιδιά και αιτήσεις για άδειες οδήγησης. Σε αυτά τα θέματα ένα παιδί πρέπει να έχει δικαίωμα ακρόασης και να απολαμβάνει τα άλλα δικαιώματα "σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες του εθνικού δικαίου".

Συμπερασματικά, η επίτευξη ουσιαστικών ευκαιριών για την εφαρμογή του άρθρου 12 θα απαιτήσει την εξάλειψη των νομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών εμποδίων που εμποδίζουν επί του παρόντος την ευκαιρία των παιδιών να ακουστούν και την πρόσβασή τους σε όλα τα θέματα που τους αφορούν. Απαιτεί μια ετοιμότητα για την αμφισβήτηση των υποθέσεων σχετικά με τις ικανότητες των παιδιών και για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης περιβάλλοντος στο οποίο τα παιδιά μπορούν να οικοδομήσουν και να επιδείξουν ικανότητες. Απαιτεί επίσης δέσμευση για πόρους και κατάρτιση. Η εκπλήρωση των υποχρεώσεων θα μπορούσε να αποτελέσει πρόκληση για τα κράτη μέλη, αλλά και για την επίτευξη των στρατηγικών και την οικοδόμηση μιας κουλτούρας σεβασμού των παιδιών και των απόψεών τους.

6. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες

- Ποιες κατηγορίες παιδιών πιστεύετε πως περιορίζονται σημαντικά ως προς την άσκηση του δικαιώματος έκφρασής τους, και ποιοι παράγοντες συντελούν σε αυτό;
- Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, καθώς και με την εμπειρία σας ως πραγματογνώμονες, προτείνετε τρόπους προστασίας του δικαιώματος έκφρασης των παιδιών και τρόπους αντιμετώπισης της υφιστάμενης προβληματικής κατάστασης.

7. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

- Τα πρωτότυπα κείμενα των Γενικών Σχολίων που είναι διαθέσιμα στον παρακάτω σύνδεσμο: <http://www.refworld.org/cgi-bin/telex/vtx/rwmain>
- Η μηχανή αναζήτησης σχετικά με το ποιες διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει υπογράψει και κυρώσει κάθε κράτος-μέλος του ΟΗΕ. Έμφαση πρέπει να δοθεί στο εάν το συγκεκριμένο κράτος έχει υπογράψει και κυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. <http://indicators.ohchr.org/>
- Οι Εκθέσεις της Επιτροπής για τα κράτη-μέρη (με έμφαση κάθε εμπειρογνώμονος στο κράτος το οποίο εκπροσωπεί στην Επιτροπή) που είναι διαθέσιμες στο: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=8&DocTypeID=29

8. Ηλεκτρονικές Πηγές

- <https://www.unicef.gr/convention>
- <http://www.0-18.gr/gia-paidia/ta-dikaiomata-soy>
- <https://www.crin.org/en/guides/un-international-system/committee-rights-child>
- http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?TreatyID=5&DocTypeID=11
- <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx>
- <https://www.crin.org/en/library/publications/civil-rights-freedom-expression-and-childrens-rights>
- https://www.unicef.org.uk/what-we-do/un-convention-child-rights/?sisearchengine=284&siproduct=Campaign_G_02_Our_Work&gclid=Cj0KCQjwjdLOBRCkARIsAFj5-GDUTcp9-3hHZoXPZqKQ8PMnLBZDx8G_Os--o8-JAPkzjXKCy1wDLAaAoOKEALw_wcB
- http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/1052/1/Nimertis_Koutroufini.pdf

9. Βιβλιογραφία

- 1) UN Committee on the Rights of the Child (CRC) General comment No. 12 (2009): The right of the child to be heard, Article 12
- 2) UNICEF latest reports: <https://www.unicef.org/reports>